

ת"פ 26967/08/14 - מדינת ישראל נגד א ט

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 26967-08-14 מדינת ישראל נ' ט
ת"פ 17746-07-15 מדינת ישראל נ' ט
ת"פ 53131-06-15 מדינת ישראל נ' ט
תיק חיצוני: 3457/14

בפני כבוד השופט שמואל הרבסט
מאשימה מדינת ישראל
נגד
נאשמת א ט

החלטה - אחריות למעשיה של הנאשמת וכשירותה לעמוד לדין בגינם

1. ארבעה כתבי אישום תלויים ועומדים נגד הנאשמת ומייחסים לה עבירות מרמה ותעבורה.

עם ניהול ההליכים בעניינה, התעוררה השאלה האם הנאשמת כשירה לעמוד לדין והאם היא אחראית למעשיה.

המאשימה טוענת כי הנאשמת כשירה ואחראית למעשיה, וכך קובעת המומחית מטעמה. מנגד, טוענת ההגנה כי הנאשמת לוקה בנפשה ולכן איננה כשירה לעמוד לדין ואיננה אחראית למעשיה הלכאוריים המפורטים בכתבי האישום המיוחסים לה, וכך קובע המומחה מטעמה.

מי מהמומחים הגיע למסקנה הנכונה ועמד נכוחה על מצבה הנפשי של הנאשמת והשלכותיו על כשירותה ואחריותה? זו השאלה הניצבת לפתחי.

האישומים וההליכים

2. הנאשמת מואשמת בארבעה כתבי אישום בארבעה תיקים נפרדים.

בת"פ 26967-08-14 מואשמת הנאשמת בעבירות של קבלת דבר במרמה, זיוף והתחזות. מכתב האישום עולה כי בשנת 2012 הנאשמת התחזתה כאחרת והשכירה דירה אשר היא עצמה התגוררה בה בשכירות, מבלי לקבל את הסכמת בעל הדירה. בעקבות מודעה שפרסמה הנאשמת, הגיעה לדירה מתלוננת אשר ביקשה לשכור את הדירה והנאשמת הזדהתה בפניה כבעלת הדירה יחד עם אחרים. מספר ימים לאחר מכן הנאשמת קבעה עמה פגישה לשם חתימה על חוזה שכירות, אותו הכינה מבעוד מועד על ידי מחיקת פרטיה מחוזה השכירות המקורי שערכה עם בעל הדירה. במעמד כריתת החוזה, קיבלה הנאשמת מהמתלוננת 41,600 ש"ח במזומן, אך לאחר שהמתלוננת נערכה למגורים בדירה, התברר לה כי הדירה אינה שייכת לנאשמת והיא לא תוכל להתגורר בה.

בת"פ 17746-07-15 מואשמת הנאשמת בעבירות של קבלת דבר במרמה וזיוף לאחר שבשנת 2007 השכירה

לאחרים שתי דירות שונות, שאינן שייכות לה, תוך שהציגה עצמה כבעלת הדירה בכזב וקיבלה עבור כך כספים מהשוכרים-המתלוננים.

בת"פ 53131-06-15 שלושה אישומים משנת 2014 בגין כך שהנאשמת גבתה מהמתלוננת בכתב אישום זה דמי שכירות בסך של 24,900 ₪ עבור דירת "עמידר" בה התגוררה, ולפיכך הואשמה בניסיון קבלת דבר במרמה והתחזות בשל ניסיון נוסף לעשות כן ועבירה נוספת של נהיגה ללא רישיון.

בת"ל 3963-07-15 המתנהל בבית המשפט לתעבורה בירושלים, הנאשמת מואשמת בשישה אישומים בעבירות תעבורה אשר בוצעו בין השנים 2009-2015, בהן עבירות נהיגה בעת שרישיון הנהיגה פקע, נהיגה ללא ביטוח, התחזות כאחר במטרה להונות ונהיגה בזמן פסילה.

3. ביום 19.6.16 התקיימה ישיבת גישור בפני כב' הנשיא השופט א' חן, במהלכה טענה ההגנה כי הנאשמת אינה כשירה לעמוד לדין וביקשה לבדוק סוגיה זו ביחס לכלל ההליכים המתנהלים בעניינה.

בהחלטתו מאותו מועד, קבע כב' הנשיא כי שאלת כשירותה ואחריותה של הנאשמת תידון בפניי, כך שתחילה יישמעו העדים לעניין זה ותקבע אחריותה וכשירותה של הנאשמת.

ביום 20.7.16 הוריתי כי הפסיכיאטר המחוזי יערוך חוות דעת כוללת ומסכמת אשר תתייחס לכל תיקי הנאשמת. גם ההגנה הגישה חוות דעת פסיכיאטרית מטעמה, ועתה, לאחר שהוגשו שתי חוות דעת לעניין כשירותה ואחריותה של הנאשמת, ונשמעו ראיות לעניין זה, באה העת להכריע האם הנאשמת כשירה לעמוד לדין והאם היא אחראית למעשים המיוחסים לה.

חוות הדעת מטעם המאשימה

4. חוות הדעת של ד"ר אלה וייסברוד מטעם הפסיכיאטר המחוזי, נערכה ביום 8.12.16 (מוצג 3).

מדובר בחוות דעת שניה אשר ערכה המומחית בעניינה של הנאשמת, לאחר שחוות הדעת הראשונה לא התייחסה לכלל האישומים ולכן הנאשמת נבדקה בשנית, 11 חודשים לאחר בדיקתה הראשונה.

מחוות הדעת עולה שהנאשמת בת כ-60 שנה, ילידת הארץ, אינה עובדת ומתקיימת מהבטחת הכנסה. הוריה התגרשו בהיותה בת 3 שנים, אביה עזב את ישראל ואמה נישאה בשנית ונולדו לה שני ילדים נוספים.

הנאשמת סיימה 12 שנות לימוד, התגיסה לצבא ולדבריה שירתה עם "פרופיל 97". בעת שירותה הצבאי, נפטרה אמה ואביה אביה החורג אילץ אותה לוותר על זכויותיה בירושת אמה. כאשר התגוררה בקנדה אצל אביה במשך מספר שנים, נפלה קורבן לעבירות אלימות קשות המפורטות בחוות הדעת. בהמשך חזרה ארצה, לאחר שהגיעה להסכם עם אביה הביולוגי ואחיה החורג שיעבירו לה כל חודש סכום כסף וישלמו עבורה שכר דירה. הנאשמת תיארה קשר רופף עם אביה וידוע כי נפצעה בשתי תאונות דרכים.

לפי מסמכים רפואיים אשר נמסרו למומחית, הנאשמת סובלת מבעיות רפואיות שונות וקיימת גם אבחנה של דכאון כרוני, אולם הנאשמת לא דיווחה על טיפולים נפשיים ולא היו בידי המומחית מסמכים המעידים על טיפולים בתחום זה.

הנאשמת שללה את המעשים המיוחסים לה בכתבי האישום. לדבריה **"משקרים עליה, מנסים 'לסדר' אותה"**, אך יחד עם זאת לגבי חלק מהאשמות אומרת ש**"החזירה את כל הכסף ונשאר לה רק קצת"**. היא מודה שנהגה ללא רישיון, אך זאת מאחר **"שלא היתה לה ברירה"** בגלל שמשפחתה גנבה ממנה כסף. בבדיקתה השניה הנאשמת חזרה על כך כי בזמן המעשים המיוחסים לה, הייתה פגועה לאחר מחלות קשות שהשפיעו זמנית על כושר השיפוט שלה, ולא היה בידה להסביר כיצד מחד היא שוללת את מעשיה ומאידך מדברת על אי שפיות זמנית. מספר פעמים חזרה הנאשמת על כך שהיא איננה חולת נפש, אלא היתה באי שפיות זמנית בשל מחלות גופניות קשות.

בעת הבדיקה היתה מרוכזת בשיחה, ולא נמצאה כל עדות בבדיקה הקלינית להפרעות בתפיסה, כך שהמומחית קובעת כי הנאשמת מתמצאת באינפורמציה כללית ללא כל עדות למחשבות שווא.

המומחית מצאה כי הנאשמת איננה חולת נפש, אלא בעלת הפרעת אישיות קשה עם דפוסי התנהגות אשר חוזרים על עצמם בסיטואציות מסוימות. לשיטתה, אין ספק כי הנאשמת חוותה בחייה אירועים טראומטיים רבים, היא אינה עובדת והקשרים הבינאישיים שלה מסובכים - וכל אלה אופייניים להפרעת האישיות ממנה היא סובלת, אולם הבנתה לגבי ההליכים המשפטיים, האשמות נגדה, תפקידי המשתתפים במשפט - מלאה ולא מצומצמת.

המומחית הדגישה כי הנאשמת נוהגת במניפולטיביות להשגת מטרתה ומבקשת להימצא שהיא **"אינה חולת נפש אך לא שפוייה באופן זמני בזמן המעשים הנדונים"**, וכי אין לה פגיעה בשיפוט אשר נובעת ממצבה הנפשי שיכולה להשפיע על החלטותיה.

בסיכומה של חוות הדעת, **באשר ליכולתה לעמוד לדין**, קבעה המומחית כי הנאשמת מבינה היטב את האשמות נגדה ובשתי הבדיקות שנערכו לה לא נמצאה במצב פסיכוטי. ביכולתה לעקוב אחרי תהליכים משפטיים, לשתף פעולה עם עורך דין והיא גם מבינה היטב את מהות תפקידי המשתתפים בבית המשפט, ולפיכך היא יכולה וצריכה לעמוד לדין.

אשר לאחריותה למעשים המיוחסים לה בכתבי האישום, מסרה המומחית כי הנאשמת מעולם לא אובחנה כחולת נפש. בבדיקה הקלינית לא נמצאו סימנים המעידים על מצב פסיכוטי וטענותיה ביחס לבני משפחתה מתאימות להתייחסות חשדנית של בעלת הפרעת אישיות קשה לזולתה ולסובבים אותה.

חוות הדעת מטעם ההגנה

5. מטעם ההגנה הוגשה חוות דעתו של ד"ר דורון עמנואל, מומחה בפסיכיאטריה.

ד"ר עמנואל מסר כי בדק את הנאשמת פעמיים ומצא כי על אף שטרם מעצרה לא היתה מוכרת למערכת הפסיכיאטרית, כבר בדקות הראשונות לבדיקתה התברר לו כי מדובר באישה אשר כל דפוסי התנהגותה, חשיבתה, תגובותיה, דיבורה והופעתה הכללית, הינם מוזרים, חריגים ותמהוניים.

מסיפור חייה הבין המומחה כי מדובר באישה החיה בתוך עולם פנימי חולה ומנותק מהמציאות, אשר משלמת מחיר כבר בשל כך שלא אובחנה בעבר ולא קיבלה טיפול.

המומחה הדגיש כי עד כה לא כללו בדיקות הנאשמת קבלת מידע מאנשים נוספים המכירים אותה ואת תולדות חייה ולכן יש להתייחס לחלק מהעובדות החוזרות בדבריה בספקנות. הנאשמת מסרה פרטים סותרים ותמוהים, עובדות מסוימות

בפני גורם אחד ועובדות סותרות מניה וביה בפני גורם אחר ודיבורה היה תלוש מהמציאות, מוזר, בלתי מובן ולעתים הזוי.

המומחה הפנה לכך שבכל מסמך המתאר את מצבה הרפואי, נכתב כי הנאשמת סובלת מבעיות רפואיות ונפשיות מזה שנים רבות, ובדו"ח הרפואי מרופא המשפחה מופיעות אבחנות של עייפות כרונית, דיכאון והפרעה בשינה בתחום הנפשי.

עוד הפנה המומחה לתסקיר מעצר מיום 3.8.15, על פיו: **"לאור התנהלותה הבעייתית וחוסר האמון בממסד, התנהלותה המתאפיינת בהיעדר גבולות פנימיים וחיצוניים, קושי בבוחן מציאות תקין והתנערות מאחריות ביחס להרשעות קודמות בתחום התעבורה אנו מעריכים את רמת הסיכון כגבוהה"**.

המומחה מסר כי לאחר בדיקתה, החלה הנאשמת להתקשר אליו ולבקש ממנו להיפגש איתו שוב, ובהמשך לאורך כל החודשים אשר קדמו לעריכת חוות הדעת התקשרה אליו עשרות פעמים, לעתים קרובות יום אחר יום, ובמקרה אחד - התקשרה אליו 21 פעם ביום אחד.

בפרק הממצאים בחוות הדעת קובע המומחה כי מדובר במקרה יוצא דופן ומורכב, אשר לפי כל הסימנים המרכזיים, ההתנהגות הכללית, תוכן החשיבה והדיבור, מדובר באישה הסובלת ממחלת נפש כרונית ומתהליך סכיזופרני כבר שנים רבות.

הנאשמת סובלת מהפרעות בולטות בתוכן החשיבה, ריבוי מחשבות שווא פרנואידיות, רפיון אסוציאטיבי בחשיבה, נטייה לשקר ללא ניד עפעף ופגיעה קשה בשיפוט ובבוחן המציאות.

בהתייחסו לממצאי חוות דעת המומחת מטעם המאשימה, מסר המומחה כי הוא חולק על ממצאי הבדיקה ומסקנותיה. המומחה סבור כי חוות דעת המאשימה חסרה מידע ופרטים המלמדים על התהליך הפסיכוטי הכרוני ממנו סובלת הנאשמת ואינה מתייחסת לדו"ח בית החולים הרצוג ותסקיר המעצר, שם התקבל הרושם שהשיפוט ובוחן המציאות אינם תקינים.

אשר לכשירות לעמוד לדין, קבע המומחה כי הנאשמת לוקה במחלת נפש כרונית עם שיבוש בשיפוט ובבוחן המציאות, ואינה מסוגלת לסייע לבאי כוחה בצורה סבירה בהליך הגנתה. היא אינה מבינה נכונה את מצבה, וכן את התוצאות האפשריות של הדיון המשפטי ולפי תפיסתה ככל שהדיון יוקדם, יוחזר לה מהר יותר רישיון הנהיגה שלה. לפיכך, ונוכח הקריטריונים המקובלים, הנאשמת אינה כשירה כיום לעמוד לדין.

אשר לאחריות הפלילית, מסר המומחה כי מאחר שהאישומים מתייחסים לשנת 2007 ואילך, אין ביכולתו לדון בכל מקרה לגופו, אך מכל מקום מדובר בעבירות שבוצעו כאשר הנאשמת היתה כבר חולה בנפשה בתהליך פסיכוטי זחלני אשר השפיע על התנהלותה והתנהגותה. לפיכך, בעת ביצוע העבירות, היתה הנאשמת חולה במחלת נפש כרונית שהתבטאה בשיפוט לקוי, בעיות של בוחן המציאות ופעלה תחת ובהשפעת מחשבות אלו ושיפוט לקוי. בשעת מעשה לא פעלה מתוך רצון חופשי, לא היתה לה כוונה פלילית והיא היתה חסרת יכולת של ממש להימנע מעשיית המעשה ועל כן לא היתה אחראית למעשיה.

מסמכים נוספים שהוגשו

6. חוות דעתה של ד"ר מרינה ירמולוב מבית החולים הרצוג, מיום 2.9.14(ת/1), לפיה לא נמצאו סימנים על קיום

מחלה פסיכוטית אצל הנאשמת, אך צוין כי קיימת הפרעת אישיות שלא "תשחרר" אותה מאחריותה על מעשיה. היא מבינה את משמעות העבירה המיוחסת לה בכתב אישום, והיא איכולה להבין הליכי משפט ומסוגלת לעמוד לדין.

חוות דעתה של ד"ר אלה וייסברוד מטעם הפסיכיאטר המחוזי מיום 9.1.16 (ת/2) הקובעת כי הנאשמת מסוגלת לעמוד לדין ואחריות על מעשיה.

מכתבו של ד"ר צ'רנס, הפסיכיאטר המחוזי מיום 10.1.16 (ת/4).

מכתבי הנאשמת לבית המשפט (ת/6).

יצוין כי הנאשמת עצמה הגישה חוות דעת נוספת מטעמה, בניגוד לעמדת באות כוחה, אשר ביקשו, לאחר התייעצות עם הנאשמת, למשוך חוות דעת זו ולהוציאה מתיק המוצגים.

עדויות המומחים בבית המשפט

7. המומחים העידו לפניי בזה אחר זה, ובנקודות מסוימות ניהלו בניהם חילופי דברים, תוך שכל אחד מביע את דעתו והסתייגותיו בעניין וכן מציג שאלות למומחה שמנגד.

המומחית מטעם המאשימה, ד"ר א. וייסברוד, חזרה בעדותה על כך שלא מצאה בבדיקות הנאשמת סימנים המעידים על מחלת נפש או מצב פסיכטי, ולכן שבה ומסרה כי אמנם הנאשמת לוקה בהפרעת אישיות קשה, אך זו איננה משפיעה על השיפוט (עמ' 12 לפרוט'). לשיטתה, הנאשמת מבינה את ההליך, המעשים שביצעה לא היו מעשים אימפולסיביים והיא יכולה הייתה להבחין בין טוב ורע. המומחית מסרה עוד כי באמצעות תוכנה הקיימת במשרדי הפסיכיאטר המחוזי, מצאה כי כאשר הנאשמת היתה מאושפזת בעבר בבית חולים, עלה חשד בעניין זה, ולכן הנאשמת נבדקה בידי פסיכיאטר אשר לא מצא מצב פסיכטי ושחרר אותה (עמ' 14 לפרוט').

המומחית נשאלה בדבר מידת וודאותה אודות ממצאיה והשיבה כי היא משוכנעת בממצאיה ב"99.9%", ואין לה כל ספק כי כך הם פני הדברים.

המומחית התייחסה לחוות דעת המומחה מטעם ההגנה, וחיוותה דעתה כי בדיקה אשר ביצע בלובי של בית מלון שביצע אינה מומלצת או מתאימה. לשיטתה, בניגוד לעמדת מומחה זה, שקרי הנאשמת אינם מעידים על הפרעה בשיפוט וגם קיומו של ממצא או סימן אחד אצל הנאשמת, אינו מצביע על מחלת נפש.

המומחית הוסיפה כי הנאשמת אשר "**דיברה לעניין לגמרי**", ביקשה ממנה באופן ברור שתכתוב כי לא היתה שפוייה בזמן המעשים, אך היא אינה רוצה "**להיות חולת נפש**" (עמ' 17-18 לפרוט'). עוד ציינה כי הנאשמת מסוגלת לשתף פעולה עם עורך דין לשם ניהול הגנתה.

8. המומחה מטעם ההגנה, ד"ר ע. דורון, שב על ממצאיו ומסר כי הקביעה המתבקשת ללא ספק, ממכלול הנתונים שנמצאו בבדיקתו את הנאשמת, היא כי הנאשמת איננה כשירה לעמוד לדין (עמ' 20 לפרוט'). המומחה התייחס לקושי באבחנה של הנאשמת והסביר זאת בכך שמחלתה של הנאשמת איננה טיפוסית. הוא שב ומסר כי השיפוט והבנת המציאות של הנאשמת לקויים, ואלה גרמו גם לחוסר טיפול בבעיות רפואיות שסבלה מהן, ולהידרדרות מצבה הבריאותי.

(עמ' 21 לפרוט').

לדבריו, הנאשמת אינה מסוגלת לשתף פעולה עם עורך דין. היא פוגעת בעצמה שוב ושוב וקיימים בה סימפטומים אופייניים למחלה, של בעיות ריכוז, זיכרון ותפיסת מציאות לקויה (שו' 10-15, 31-32 בעמ' 23 לפרוט').

המומחה שלל את עמדת המומחית מטעם המאשימה כי הנאשמת נוקטת במניפולציות, וגרס כי מדובר במחשבות מנותקות מהמציאות. הוא שלל את מסקנת המומחית שמדובר בהפרעת אישיות גבולית וקבע כי מדובר בתהליך של סכיזופרניה רזידואלית.

עדויות נוספות

9. עם תום שמיעת עדויות המומחים העידה הנאשמת ומכריה עוה"ד דליה יעקבי, הגב' אליאן שרה אברג'יל ומר דניאל מרציאנו, אשר תוכנן יפורט בהמשך.

דין והכרעה

10. כל אחת משתי השאלות הדורשות הכרעה באשר למצבה הנפשי של הנאשמת מתייחסת לנקודה שונה על ציר הזמן: השאלה **האחת** הינה דיונית והיא האם הנאשמת כשירה לעמוד לדין עתה, בעת ניהול משפטה. השאלה **השניה**, מהותית בטיבה, והיא האם הנאשמת היתה אחראית למעשיה בעת שביצעה את העבירות המיוחסות לה.

עם תום שמיעת הראיות בנושאים אלה, הגישו ב"כ הצדדים את סיכומיהם בכתב. סיכומי המאשימה התייחסו לשתי השאלות, אך הסנגוריה מסרה בפתח סיכומיה, כי מאחר שהנאשמת עומדת על כך שהיא כשירה לעמוד לדין, התייחסו הסיכומים מטעמה לשאלת האחריות בלבד.

לאחר שבחנתי את הראיות שהוגשו, את חוות הדעת, את העדויות שנשמעו ונתתי דעתי לטענות הצדדים בסיכומיהם בכתב, שוכנעתי כי הנאשמת שלפניי איננה כשירה לעמוד לדין ולא היתה אחראית למעשים המיוחסים לה, והכל כפי שיובהר בהמשך.

כשירות לעמוד לדין

11. סוגיית הכשירות לעמוד לדין מוסדרת בסעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 הקובע:

"קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, או לפי סעיף 19ב(1) לחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), תשכ"ט-1969, שנאשם אינו מסוגל לעמוד בדין, יפסיק את ההליכים נגדו . . .".

הוראות סעיף 6(א) לחוק הטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, מעוגנות כיום בסעיף 15(א) לחוק זה הקובע:

"הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על

פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת היותו חולה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאשם יאושפז בבית חולים או יקבל טיפול מרפאתי . . .

המונח "חולה" מוגדר בסעיף 1 לחוק טיפול בחולי נפש, אליו מפנה חוק סדר הדין הפלילי, כאדם הסובל ממחלת נפש.

מכאן שעל מנת לקבוע את אי כשירותו של נאשם לעמוד לדין מחמת ליקוי נפשי, על בית המשפט להשתכנע כי הנאשם חולה במחלת נפש וכי קיים קשר סיבתי בין מחלת הנפש לבין מסוגלותו לעמוד לדין (ר' ע"פ 10166/09 **פלונת נ' מדינת ישראל**, פסקה 48 לפסק דינה של כב' השופטת ע' ארבל מיום 11.10.10, פורסם בנבו).

המונח "מחלת נפש" הקבוע בחוק לטיפול בחולי נפש, לא הוגדר בחוק, והפסיקה דנה בכך במהלך השנים. בשורה של פסקי דין נקבע כי בעוד שעל מצבי פסיכוזא חל הסייג של "מחלתנפש", אין הוא חל במצבי נזירוז, פסיכופטיה או הפרעות אישיות (ר' רע"פ **2111/93 אבנרי נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 133**). עם זאת, בחלוף הזמן עבר מרכז הכובד בהגדרה זו מן ה**הסיווג** הפסיכיאטרי הקלאסי של הליקוי כמחלת נפש לבחינת ה**תסמינים** של הליקוי והמונח עשוי לכלול כיום גם ליקויים אשר באופן מסורתי לא סווגו כמחלות נפש מסיבות שונות, אך אופי תסמיניהם ועוצמתם מעידים על היותם פסיכוסיים (ר' ע"פ 52666/05 **זלנצקי נ' מדינת ישראל (22.2.07)** והסקירה המפורטת בפסק דינו של כב' השופט בני שגיא, בת"פ 34098-12-14 **מדינת ישראל נ' פלוני**, מיום 15.3.15).

יצוין כי הפסיקה התייחסה למונח "מחלת נפש" כמונח בעל אופי משפטי, ולכן קבע בית המשפט העליון כי ההכרעה בשאלת קיומה של מחלה כזו, לצורך קביעת כשירות דיונית, נתונה לבית המשפט:

"ההחלטה בשאלת מסוגלותו של נאשם לעמוד לדין היא הכרעה משפטית הנתונה בידי בית המשפט ... בבואו להכריע בשאלה זו, נעזר בית המשפט בחוות דעת של מומחים בתחום הפסיכיאטריה. יחד עם זאת, בית המשפט אינו כבול לקביעות שנקבעו בחוות דעת זו או אחרת, בייחוד כשמדובר במצב בו קיימות חוות דעת סותרות. על בית המשפט לבחון את טיבן של חוות הדעת ואת אמינותן במבחנים של מהימנות והגיון ולהכריע איזו מן התזות המוצעות מתיישבת עם המציאות העובדתית המוכחת [ראו: ע"פ 597/88 אנג'ל נ' מדינת ישראל, פ"ד מו (5) 221,243 (1992); ע"פ 8220/02 ברוכים נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(5) 724, 734 (2004) (להלן: "עניין ברוכים")]. יתרה מכך, החלטתו של בית המשפט מבוססת גם על שיקולים "חוץ רפואיים" כגון התרשמותו מן הנאשם [ראו קדמי, בעמ' 1977].

כך, בבוחנו את כושרו של נאשם לעמוד לדין, יבדוק בית המשפט האם מסוגל הנאשם להבין את מהות הליכי המשפט ויכול הוא לעקוב אחריהם באופן מושכל; האם מסוגל הנאשם להעריך כראוי את מהות האשמה ואת מצבו כנאשם; האם מסוגל הוא לייפות כוחו של עורך דין על מנת שייסיע לו בהגנתו והאם מסוגל הוא להבין את תוכנו, את משמעותו ואת השלכותיהן של הראיות המובאות נגדו . . . עם זאת, ברור שאין לפטור נאשם מקיום ההליכים נגדו אך בשל העובדה כי הוא מתקשה להבין את ההליך המשפטי. . .

אולם, כאשר חוסר ההבנה ואי ההתמצאות בהליכי המשפט נגרמים כתוצאה ממחלת נפש בה לוקה הנאשם, קיים חשש ממשי כי הבחנתו בין מציאות לדמיון תהיה כה לקויה עד שהוא לא יבין את הצורך בסנגור, יתקשה לתקשר איתו ולשתף עמו פעולה, ואף לא יספר לו דברים אשר עשויים לעזור לו בהגנתו ובכך תיפגע הגנתו [ראו: עניין אבנרי, בעמוד 144; ע"פ 3193/07 טבאגה נ' מדינת ישראל פסקה 13 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל ([פורסם בנבו], 2.4.2009) (להלן: עניין טבאגה)] (ע"פ 7747/08 ג'ילין נ' מדינת ישראל (ראו גם ע"פ

8653/10 פלונית נ' מדינת ישראל (28.7.10).

כפי שנקבע בצא(י-ם) 34425-05-17 מדינת ישראל נ' פלונ, הטענה להעדר כשירות לעמוד לדין היא טענת הגנה, ולכן הנאשם הוא הנושא בנטל הוכחתה.

אשר למידת ההוכחה הנדרשת להוכחת אי כשירות דיונית, הרי שהפסיקה טרם הכריעה בשאלה מהי מידת ההוכחה הנדרשת להעדר כשירות לעמוד לדין: האם דרושה מידת הוכחה במאזן הסתברויות, או שמא ניתן להסתפק בהוכחת קיומו של ספר סביר (ראו פסק דין של כב' השופט דנציגר בע"פ 7747/08 פלונ נ' מדינת ישראל, פסקה 110 לפסק הדין מיום 18.1.10), אולם נראה כי הגישה הרווחת בפסיקה היא כי על הנאשם הטוען לאי כשירות דיונית להוכיח את טענתו ברמה של מאזן ההסתברויות (ר' פסק הדין בצ"א(י-ם) 34425-05-17 מדינת ישראל נ' פלונ, מיום 18.4.17, מפי כב' השופט צ' סגל וכן תפ(י-ם) בית המכס ומע"מ ירושלים נ' אבו סרייה, מפי כב' השופט י' מינסקיביץ).

אציין, כי הגם שהנאשמת ביקשה מבאות כוחה לא לטעון לעניין הכשירות, מאחר שהסוגיה עלתה ונידונה בדיונים שהתקיימו וחוות הדעת שהוגשו מתייחסות לכך, כך שבפניי הונחה תשתית ראייתית רחבה לעניין זה, תוכרע שאלה זו בהתאם לראיות המונחות בפניי.

ומן הכלל אל הפרט.

12. נקודת המוצא לבחינת מצבה הנפשי של הנאשמת היא חוות הדעת אשר ערכו המומחים.

המומחית מטעם המאשימה קבעה כי הנאשמת אינה סובלת ממחלת נפש, אך העריכה כי מדובר בבעלת הפרעת אישיות קשה. בהסתמכה על בדיקת הנאשמת קבעה כי היא יכולה לעמוד לדין, מבינה את ההליכים המשפטיים ואת בעלי התפקידים בבית המשפט.

מנגד, המומחה מטעם ההגנה, קבע נחרצות כי מדובר באישה אשר התנהלותה טיפוסית לאישה חולת נפש, וקבע כי מדובר באישה הלוקה במחלת נפש כרונית, עם שיבוש בשיפוט, בבוחן המציאות, ואינה מסוגלת לסייע לעורכות דינה בצורה סבירה בהגנתה.

קראתי בעיון את שתי חוות הדעת, נתתי דעתי לאבחנותיהם המקצועיות של המומחים, ובחנתי את התרשמותם מהנאשמת בבדיקותיהם. כל אחד מהמומחים תיאר את הנאשמת כפי שהתרשם ממנה בבדיקותיו, ועל בסיס התרשמותו מהנאשמת, התנהגותה והתנהלותה, הגיע לאבחנותיו.

ההליכים בעניינה של הנאשמת נמשכים מזה כארבע שנים, ובעניינה התקיימו דיונים רבים, אשר נתנו בידי בית המשפט אפשרות להתרשם מהתנהלותה והתנהגותה מקרוב ובאופן בלתי אמצעי.

עמדתי היטב על התרשמות המומחים מהנאשמת, כפי שתיאר אותה כל אחד מהם, ומצאתי כי התרשמות המומחית מטעם המאשימה אינה משקפת את התמונה המלאה והמורכבת של הנאשמת והתנהגותה, כפי שבאה לידי ביטוי באולמי ובהשתלשלות העניינים וההליכים וכן במהלך הבדיקות אשר נערכו על ידי המומחים.

13. המומחית מטעם המאשימה פגשה את הנאשמת לשתי בדיקות אשר כל אחת מהן נמשכה כשעה ורבע עד שעה וחצי, וממצאיה נשענים על בדיקות אלה. המומחית ציינה כי הנאשמת מעולם לא אובחנה כסובלת ממחלת נפש ולא טופלה בגין כך, למעט ציון העובדה כי קיימת אבחנה של דכאון כרוני, בפרק "מחלות גופניות" בחוות הדעת.

חוות דעת המומחית ערוכה על דרך השלילה. המומחית הסתמכה על כך שהנאשמת לא אובחנה בעבר כחולת נפש, כי בדיקות קודמות שעברה לא מצאו כי היא אינה כשירה לעמוד לדין, זאת נוסף לממצאיה בבדיקות הנאשמת. הקושי בחוות הדעת נובע בעיקר מהחוסר במאפייניה הבולטים של הנאשמת, כפי שבאו לידי ביטוי במהלך ניהול ההליכים לפני.

יחד עם זאת, הגם שהמומחית קובעת כי לא מדובר באישה בריאה בנפשה, היא מגדירה את הנאשמת כסובלת מהפרעת אישיות קשה, ומתיאור יחסה של הנאשמת למעשים המיוחסים לה, מתוך חוות הדעת, עולות ההפרעות הקשות המיוחסות לה. כך, בפרק אשר בו דנה המומחית בגרסת הנאשמת באשר לחשדות נגדה, המומחית מתארת כי הנאשמת מסבירה את האשמות נגדה בכך שאחרים משקרים לה, מסבירה כי היא החזירה את כל הכסף, מסבירה שלא היתה לה ברירה אלא לנהוג ללא רישיון, ומצד שני טוענת שלא היתה אחראית על מעשיה. נקיטת העמדות השונות על ידי הנאשמת, כבר בשיחה עם המומחית, כך לטעמי, מעידה על חוסר יכולתה של הנאשמת להעריך את מצבה, את העבירות ואת אי יכולתה להתגונן מפני האישומים המיוחסים לה.

14. המומחה מטעם ההגנה, עמד על מכלול דפוסי התנהגותה של הנאשמת, כפי שבאו לידי ביטוי בשיחות אשר קיים עם מכרים של הנאשמת ועם דפוסים אשר הבחין בהם בנאשמת בעת הבדיקות שערך, עובר להן ולאחריהן.

המומחה תיאר את התנהגות הנאשמת מרגע שנוצר הקשר עימה לצורך עריכת חוות הדעת. הוא תיאר עשרות שיחות טלפון שהנאשמת התקשרה אליו, בקשתה לקבל ממנו חוות דעת פרטית, ובהמשך סירובה להיפגש עמו לצורך בדיקה, וקושי רב לתקשר עימה ולסכם איתה על מקום וזמן לבדיקתה, בשיחת טלפון אשר נמשכה 30 דקות.

המומחה ציטט את דברי הנאשמת, אשר אמרה בין היתר: **"לגבי הסנגוריה הציבורית כולם יעמדו לדין", "יש לי בעיות הורמונליות כתוצאה מהפלות, זה גרם לי שינויים במוח" "יש לי בעיה רפואית, כלכלית, חברתית ופיזית, הבעיה שלי היא לא משפטית" "יש גורם עוין שרוצה לפגוע בי כל הזמן".**

המומחה תיאר את התנהגות הנאשמת כבלתי מותאמת לסיטואציה, מוזרה, חריגה ומשונה. הוא ציין את דיבורה הביזארי והטשוש הבלתי פוסק בין מציאות ודמיון.

15. תיאור אורחותיה של הנאשמת בחוות דעת המומחה התייבשה עם התנהגות הנאשמת במהלך ניהול ההליכים לפני: התנהגות המעידה על חוסר הבנתה של הנאשמת את ההליך המשפטי, את המותר והאסור לה בפניותיה לבית המשפט, ואת חוסר מסוגלותה לשתף פעולה עם עורכות הדין המייצגות אותה.

כך, לאחר שהוגשו חוות דעת המומחים מטעם המאשימה וההגנה, הגישה הנאשמת חוות דעת נוספת מטעם רופא פסיכיאטר מטעמה. בהמשך, בראשית הדיון מיום 4.7.17, מסרה ב"כ הנאשמת כי חוות דעת זו הוגשה על ידי הנאשמת בניגוד לעמדת ההגנה, וביקשה לחזור בה מהגשתה, לאחר שהתייעצה עם הנאשמת וקיבלה את הסכמתה לכך.

אלא שעם תום שמיעת עדויות המומחים, באותו המועד, פנתה אל"י הנאשמת ואמרה כי היא שוחחה עם עורכות הדין שלה, אשר אמרו לה שהיא תוכל להיפגש עם השופט בדלתיים סגורות וביקשה להגיש שוב, את אותה חוות דעת מטעמה, בניגוד להודעת הסניגורית מאותו יום (ר' עמ' 30 לפרוט' הדיון מיום 4.7.17).

16. טרם שמיעת עדות הנאשמת, לאחריה ולאורך כל התקופה בה התנהלו ההליכים, גם לאחר הגשת הסיכומים, הגישה הנאשמת לתיק בית המשפט מכתבים בכתב ידה ובהם היא שוטחת את טענותיה ומבקשת בקשות שונות. הודעות באות כוחה מלמדות שמדובר במכתבים שהנאשמת הגישה לתיק בית המשפט, על אף שהן הנחו אותה שכל מסמך שמוגש חייב לעבור דרכן.

מכתבי הנאשמת נפרסים על פני עשרות עמודים. בכתב יד צפוף מגוללת בהם הנאשמת את קורות חייה שוב ושוב, את החוליים הרבים שמהם היא סובלת, את עברה המשפחתי הכולל סכסוכים משפחתיים, כישופים שהוטלו עליה ועל אביה והתעללויות שסבלה מהן.

במכתב אשר הגישה לתיק בית המשפט ביום 2.5.18, לאחר הגשת הסיכומים, כתבה הנאשמת כי עורכות הדין המציגות אותה מטעם הסניגוריה הן "עורכות דין עיונות". היא הלינה על אופן הגשת הסיכומים, כתבה כי הן מקבלות הוראות מגורמים עוינים ובמשך שנות ייצוגה, גילו כלפיה "עיונות אישית". בעקבות מכתבה זה, הגישו ב"כ הנאשמת בקש לשקול את הפסקת ייצוגן בתיק. אלא שלפני ימים אחדים, ביום 24.5.18 הגישה הנאשמת מכתב נוסף, בו היא מציינת כי היא **"מאוד מרוצה מעצם הייצוג שלהם ומעצם כתיבת הסיכומים שהשקיעו בזה רבות"**.

יצוין כי במכתביה חוזרת הנאשמת שוב ושוב על קורותיה, אסונותיה, הסכסוכים המשפחתיים שהתרחשו לפני 22 שנה, והם מלאים במידע רלוונטי ושאינו רלוונטי להליכים, וכתובים בבלבול ובחוסר סדר רב (ר' מכתבי הנאשמת מהימים, 24.5.18, 2.5.18, 8.3.18, 18.2.18, 4.2.18, 1.2.18, 28.6.17).

17. לאורך תקופת ניהול ההליכים בעניינה, הנאשמת התייצבה באופי פעמים רבות, שלא במועדים הקבועים לדיון במשפטה. הנאשמת נהגה להמתין באולם בית המשפט בעת שמתקיימים בו דיונים שלא בעניינה. לעתים ניגשה אליי בסופו של יום, לעיתים ביקשה לגשת לנשיא בית המשפט, ובמקרה נוסף טענה בפניי כי עורכות דינה הונו אותה יחד עם בית המשפט (ר' החלטותי המתעדות חלק מהתייצבויות הנאשמת מן הימים 1.2.18, 4.2.18, 19.2.18, 4.3.18 ו- 8.3.18).

בכל אחד מהדיונים אשר נערכו בעניינה, נשאה הנאשמת דברים באופן משונה ותמוה, שלא במסגרת עדותה. בדיון מיום 4.7.17, צוין לפרוטוקול כי הנאשמת מדברת כשהיא נוטפת נזלת, ומדברת ברצף ובאופן מהיר ואובססיבי (עמ' 30 לפרוטוקול). לעתים דברי הנאשמת היו קשורים לנושא הנדון, לעתים במנותק לגמרי מהקשר הדיון. בידיה היו בדרך כלל מסמכים רבים אותם ביקשה להגיש לידיי באופן ישיר, על אף שהוסבר לה לא אחת, כי עליה להגיש את המסמכים באמצעות מזכירות בית המשפט, ושוב ושוב חזרה על קורותיה והאסונות שהתרחשו בחייה.

18. עדות הנאשמת, אשר נמסרה ביום 8.1.18, היתה מבולבלת וכללה פרטים ותיאורים תמוהים וסתירות באשר לפרטים חשובים בחייה. כך, תחילה מסרה כי אמה נפטרה **"בדיוק בתיכון, כיתה י"ב"** והיא מצאה את עצמה ללא אם וללא בית **"בגיל 18 וחצי בערך"**, ובהמשך מסרה כי אימה נפטרה כאשר היתה בצבא: **"בשבעה הייתי חיילת הצבא כבר אמר לי שאני לא צריכה להמשיך"**.

גם ביחס לגילה מסרה תשובות סותרות. תחילה אמרה כי היא בת 55 שנה (בעמ' 36 לפרוט') ולאחר מכן מסרה שהיא בת 62 (עמ' 56 לפרוט').

הנאשמת מסרה בעדותה שהאישומים המיוחסים לה הם פרי נקמה של **"גורמים עוינים"**:

"כב' השופט הכל מהתחלה עד הסוף זו התעללות מרושעת של גורם עוין שחבר יחד עם שאר הגורמים והציע להם להתנקם בי מתוך נקמת חינום ושנאת חינום והסיבה שיש להם נקמה כי סביחה משיוף שיש לה אחות קצינה במשטרה . . . כי מאשימים אותי בדבר שלא היה ולא נברא" (עמ' 42 לפרוט').

הנאשמת העידה כי רובצת עליה קללת אשתו השניה של אביה, לפיה לא תינשא ולא תלד.

בשלב מסוים בעדותה, הנאשמת ביקשה כי הדיון יערך בדלתיים סגורות בשל רגישות הדברים, ולבקשתה כך הוריתי. הנאשמת סיפרה שבצעירותה נסעה לחיות עם אביה בקנדה, שם חוותה אירועים טראומטיים ואלימים בהיותה בת 20 שנה, בעטיים לא עבדה בעבודה קבועה אי פעם וקיבלה עזרה סוציאלית בעת שהותה בקנדה (עמ' 50 לפרוט').

כאשר נשאלה מהו עיסוקה, השיבה הנאשמת כי היא מוסיקאית, שכן למדה מוסיקה בבית הספר היסודי, בהיותה בת 8 שנים, אך לאחר מכן בתיכון **"זה כבר נחלש"** (עמ' 50 לפרוט').

הנאשמת התקשתה עד מאוד להשיב על השאלות אשר נשאלה בעדותה, ולא אחת נדרשה ב"כ המאשימה לשוב על שאלותיה, להסביר אותן לנאשמת שוב ושוב, ולהזכיר לה כי היא נדרשת להשיב לשאלותיה (ר' למשל בעמ' 51-52 לפרוט').

הנאשמת חזרה וסיפרה על **"הנשים של אבא שלי"** שהרעו לה, הסיתו אותו נגדה והשפיעו עליו. היא סיפרה כי סביב הדירה שקיבלה מעמידר ישנן 10 אנטנות גבוהות, והיא אינה יכולה לגור בה כיוון **"שיש לי בגוף נקודות וסרטן ואמא נפטרה מסרטן ואסור לי לגור, אני גרה מול בסיס של הצבא"** (עמ' 53 לפרוט').

במהלך עדות הנאשמת ניכר הקושי הרב שבו נתקלו באות כוחה, בעבודתן עימה. הסנגורית שאלה את הנאשמת האם זכורות לה פגישות רבות שנקבעו עימה שאליהן לא הגיעה, והשיבה שהיו רק פעם או פעמיים שאיחרה. הנאשמת אישרה שבכל פעם לאחר שנפגשה עם עורכת דינה, עלתה לאחר מכן למשרדי הסנגוריה הציבורית וביקשה שיסבירו לה את דברי באות כוחה (עמ' 55).

הסנגורית ציינה בשאלותיה לנאשמת כי לאחר פגישותיה עמה, התקשרה אליה הנאשמת שוב על מנת שתסביר לה שוב את דבריה, ולבסוף שאלה את הנאשמת האם היא מבינה את נושא הכשירות לעמוד לדין והאחריות למעשיה, והנאשמת השיבה שחלק הבינה וחלק לא (עמ' 55). עוד עלה משאלותיה של ב"כ המאשימה כי הנאשמת התקשרה אליה פעמים רבות, שאלה אותה על ההליך המשפטי, אמרה שהיא לא מבינה מדוע לא שומעים אותה, לא מבינה מה השופט קבע, ולא מבינה מה קורה במשפטה (עמ' 56).

19. זווית ראייה נוספת על תפקודה של הנאשמת, הוצגה בעדויות הנוספות שנשמעו מטעם ההגנה.

עורכת הדין **דליה יעקבי**, אשר טיפלה בתיקי הוצאה לפועל מטעם הנאשמת לפני כשלוש שנים, העידה שהנאשמת הטרדה אותה **"בלי סוף"** בשיחות טלפון, אשר במקרה אחד הגיעו ל-90 שיחות ביום ובהגעת הנאשמת לביתה הפרטי בשעות 11 ו-12 בלילה. היא העידה כי להתרשמותה הנאשמת **"לא חיה במציאות וקשה לה להבחין במצבים של אדם נורמלי"**.

הגב' **אליאן שרה אברג'יל**, קרובת משפחתה של הנאשמת העידה כי לאורך שנות הכרותה הרבות עם הנאשמת, תפקודה ירד, היא היתה חסרת ביטחון, מבולבלת, חרדה ודכאונית, ללא יכולת להתבטא. לדבריה הנאשמת חוותה

מצוקות וטרגדיות בחייה, וסבלה מ"הפרעות נפש, הפרעות בהתנהגות, הפרעות בחוסר איזון" (עמ' 61-62 לפרוט'). לשאלה מדוע הנאשמת לא קיבלה מעולם טיפול נפשי, השיבה כי משפחתה לא שיתפה פעולה בנושא וגם הנאשמת לא היתה מוכנה לקבל טיפול (עמ' 62 לפרוט').

מר **דניאל מרציאנו**, פעיל חברתי המכיר את הנאשמת מזה כ-10 שנים, העיד כי הנאשמת עברה "**דברים אינמיים**" (עמ' 66 לפרוט'). על פי עדותו, הנאשמת המצטרפת אליו בעת סיוע לנזקקים בירושלים, הינה "**אישה מבולבלת**". לעתים לאחר שהוא קובע איתה, היא מתקשרת אליו לאחר 10 דקות ואומרת לו כי היא רוצה לראותו, ואינה זוכרת שדיברו קודם לכן. יחד עם זאת, כאשר נשאל האם היא מבינה את המציאות, השיב בחיוב (שו' 9-16 בעמ' 66 לפרוט').

שלושת העדים מטעם ההגנה, אינם עדים מומחים, הם אינם אנשי מקצוע וודאי שאינם מוכשרים לקבוע ממצא כלשהו אודות מצב הנפשי, אך עדותם מספקת התבוננות נוספת על התנהגותה החריגה ויוצאת הדופן של הנאשמת, על תפיסתה הלוקיה את המציאות, מחוץ לחדרי הבדיקה של הפסיכיאטרים ומחוץ לאולם בית המשפט.

20. התייעוד הרפואי בעניינה של הנאשמת הינו דו משמעי. מחד, המומחית מטעם המאשימה ציינה בחוות דעתה שבבדיקות אשר נערכו לנאשמת לא נמצאו ממצאים פסיכויים, וכך גם מסמכים רפואיים בעניינה לא מתארים מצבים פסיכויים.

מכתבו של הפסיכיאטר המחוזי מיום 10.1.16 מסכם את האמור בחוות דעתה של ד"ר ויסבורד וחוזר על האמור בה.

גם חוות דעת אשר ערכה ד"ר מרינה ירמולוב ביום 2.9.14, קובעת כי לא נמצאו סימנים של קיום מחלה פסיכוטית אצל הנאשמת, אך מצינת קיום הפרעת אישיות של מניפולטיביות, שלא תשחרר אותה מאחריות על מעשיה. עוד נקבע בחוות דעת זו, כי הנאשמת מבינה את משמעות מעשיה ויכולה להבין הליכי משפט ומסוכלת לעמוד לדין (מוצג ת/1).

מאידך, לתיק בית המשפט הוגשה הפניה כללית אשר כתב רופא המשפחה של הנאשמת, מיום 9.10.10, עובר להליכים דנן, בה נכתב כי "**החולה ידועה כסובלת מבעיות רפואיות ונפשיות שונות מזה הרבה שנים... עברה בחיים שלה משברים קשים וטראומות גופניות ונפשיות קשות ביותר בגיל צעיר... החולה סובלת מחרדות, נדודי שינה עם חוסר תיאבון עייפות יתר וכרונית עם ירידה במשקל...**".

תסקיר מעצר שנערך בעניינה של הנאשמת מיום 3.8.15, במסגרת עמ"ת 47223-07-15 אשר אליו הפנה המומחה מטעם ההגנה, תומך גם הוא בכך שלנאשמת קיימת הפרעת אישיות, הפוגעת בבוחן המציאות. התסקיר מציין כי הנאשמת סבלה ממצבים פוסט טראומטיים עקב הפגיעות השונות שחוותה, ובשנים האחרונות סובלת מבעיות רפואיות ונפשיות רבות.

קצינת המבחן התרשמה בעת עריכת התסקיר מקווים מניפולטיביים בהתנהלותה של הנאשמת, מקושי לתת אמון בזולת ובמסד, מאישיותה המאופיינת בקווים פרנואידיים וציינה כי ייתכן בוחן מציאות לקוי. עוד נכתב בתסקיר כי התנהלותה מתאפיינת בהיעדר גבולות פנימיים וחיצוניים, קושי בבוחן מציאות תקין והתנערות מאחריות. בשל אלה, הוערך כי רמת הסיכון הנובעת ממנה, הינה גבוהה.

21. עיון בהחלטת מעצר קודמת שניתנה בעניינה של הנאשמת ביחס לאישום בעבירות התעבורה המצורף, עשוי להעיד על התוצאה של חוסר הבנתה של הנאשמת את ההליך ואת כשלונה בשיתוף פעולה עם סנגוריה.

בעמ"י 27340-07-15 הוגש לבית המשפט המחוזי ערר על החלטה בעניין מעצר הנאשמת בתיק התעבורה והנאשמת יוצגה בידי עורך דין אחר.

עיון בהחלטת כב' השופט צ' סגל בערר בבית המשפט המחוזי מעלה, כי החלטת בית המשפט השלום הורתה על שחרור הנאשמת בערבות, אולם על אף שהנאשמת הפקידה את הכסף הדרוש לשחרורה בידי שירות בתי הסוהר, המשיכה ושהתה במעצר במשך 24 שעות נוספות, וכך כתב כב' השופט סגל בהחלטתו:

"כמסתבר, במהלך הדיון לפניי הודיעה העוררת לבית המשפט כי סכום הפיקדון שקבע בית המשפט קמא נמצא בידיה, ולמעשה הוא מופקד בידי שב"ס. לדבריה, היא יכולה היתה כבר אתמול, לאחר שהסתיים הדיון בעניינה... להפקיד את הסכום ולהשתחרר בערבות. .. שמעתי את דברי בא כוחה המלומד, אשר לדבריו הופתע במהלך הדיון היום לדעת כי כספי הפיקדון הנמצאים ברשות שב"ס הם יותר מסכום הפיקדון שקבע בית המשפט קמא, וכי למעשה מרשתו היתה יכולה להשתחרר ממעצרה כבר אתמול. ביקשתי לבדוק את טענת העוררת במהלך הדיון. . . . הסתבר כי בפיקדון העוררת הנמצא בשב"ס אכן יש סכום של 700 ₪ במזומן ו-1,400 ₪ דולר במזומן.

חלף הזמן של למעלה מ-24 שעות מאז הורה בית המשפט קמא על שחרורה בערבות ורק עתה, במהלך הדיון, הסתבר כי מעצר זה של 24 שעות ויותר, היה לחינם. יש להצטער על כך, וזאת בלשון המעטה.

מבלי לדון לגוף הערר, ומבלי להביע דעה אודות מערכת היחסים בין העוררת לבא-כוחה, אני מורה על שחרורה לאלתר של העוררת, תוך מתן אפשרות להפקדת סכום הפיקדון בסך 5,000 ₪, שקבע בית משפט קמא, בבנק הדואר עוד היום."

נדמה כי מצב זה, בו הנאשמת הפקידה בידי השב"ס את כספי הערבות אשר נדרשו לצורך שחרורה, אך בשל כשל בתקשורת עם בא כוחה דאז, נותרה במעצר למשך 24 שעות נוספות, מעיד באופן הבולט ביותר על חוסר אפשרות לסייע לבאי כוחה לייצג אותה. חוסר האפשרות גבה באותו הליך את חירותה של הנאשמת.

22. חוות הדעת הסותרות אשר הוגשו העמידו את שאלת כשרותה המשפטית של הנאשמת בספק, אך בחינתן לגופן, נוסף לעמידה על הזוויות הנוספות שסופקו במהלך ההליכים, מלמדת כי הוכח במידה שמעבר למאזן ההסתברויות, כי הנאשמת שלפניי לוקה במחלת נפש הפוגעת בכושר השיפוט ובבוחן המציאות, באופן הפוגע בכשירותה לעמוד לדין.

ממצאי חוות הדעת מטעם ההגנה, התיישבו עם התנהגותה יוצאת הדופן של הנאשמת במהלך ניהול ההליכים במשפטה, ואלה באו לידי ביטוי באולם, במועדים הקבועים לדיוניה ובמועדים אחרים. אופן דיבורה, תוכן דבריה והתנהגותה באולם שיקפו את הפגיעה בבוחן המציאות. החזרה על הדברים, אלו הרלוונטיים להליכים ואלו אשר לא, ההתעקשות לנסות ולהגיש מסמכים באופן ישיר לשופט, שלא באמצעות המזכירות או באות כוחה, הגשת המסמכים בעיתוי תמוה, בניגוד להמלצות באות כוחה, החזרה מכך, והחזרה מכך שוב.

חוסר יכולתה של הנאשמת לשתף פעולה עם באות כוחה ולעקוב באופן מושכל אחר ההליכים המשפטיים בעניינה, ניכר בפניי באופן בולט. הנאשמת התקשתה להבין את ההליכים ולשתף פעולה עם באות כוחה. גישתה לבית המשפט שלא בהתאם לדיונים הקבועים לה, ביקוריה התכופים, הגשות המסמכים בניגוד לעמדת באות כוחה, התנגדותה לדרך פעולתן במכתב אחד, והבעת תמיכה במהלכיהן במכתב אחר, זמן קצר לאחר מכן, מעידים על אי יכולתה לעקוב באופן מושכל

אחר ההליכים, ועל חוסר ההבנה המלאה של חלקם של בעלי התפקידים השונים במשפט, ואלה הם תולדה של הליקויים הנפשיים, אשר באו לידי ביטוי כמחלת נפש בהגדרתה, בחוות דעת המומחה מטעמה, וכהפרעת אישיות בחוות הדעת מטעם המאשימה.

עדות הנאשמת נתנה בידי אפשרות לעמוד מקרוב על עולמה העגום, אשר היה רצוף משברים ופגיעות, עולם שבו רובצים עליה קללות וכישופים כפי שתואר על ידה בעדותה, במכתביה ובדבריה האחרים שהובעו בהזדמנויות שונות באולם בית המשפט, תוך חוסר סדר, ללא קוהרנטיות, תוך קושי רב להתמקד ולהשיב לשאלות שנשאלה בעדותה.

לחוליי הנאשמת ולהשפעותיהם על אפשרותה לשתף פעולה עם באות כוחה היה אף ביטוי במסמכים חיצוניים להליך, שאין בהם קביעה חד משמעית על מחלת נפש הפוגעת בכשרותה המשפטית, הם מעידים כי לנאשמת יש רקע נפשי, והחשד לפגיעה בבוחן המציאות התעורר בפני מספר גורמים, כך לא מדובר בחולי נפשי ש"נולד" לצורך התחמקות הנאשמת מלשאת בעונשה.

אחריות פלילית

22. נקודת המוצא לדיוננו היא החזקה הקיימת בדין הפלילי, כי מעשה אשר נעשה, נעשה בתנאים שאין בהם סייג לאחריות פלילית, כפי שקובע סעיף 34 ה לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

סייג אי שפיות הדעת מוגדר בסעיף 34 ח לחוק ועל פיו:

"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש -

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או

(2) להימנע מעשיית המעשה".

סעיף 34 כב (ב) מתייחס לרמת ההוכחה הנדרשת לקיומם של הסייגים הקובעים בסעיף 34, ביניהם אי שפיות הדעת, וקובע:

"התעורר ספק סביר שמא קיים סייג לאחריות פלילית, והספק לא הוסר, יחול הסייג".

משילובם של סעיפים אלה עולה, כי מקום אשר בו התעורר ספק סביר שמא אדם היה חסר יכולת של ממש להבין את המעשה או הפסול בו, או להימנע מעשייתו, בשל מחלה שפגעה ברוחו, והספק לא הוסר- יחול הסייג ואותו אדם לא יישא באחריות פלילית למעשה.

נטל ההוכחה לסתור את החזקה הקבועה בסעיף 34 ה מוטל על המבקש לסתור אותה ועליו להניח תשתית ראייתית מספקת ברמה המותרת ספק סביר להתקיימותו של הסייג. ויודגש: לא די בכך שהנאשם יוכיח קיומה של מחלת נפש בעת ביצוע המעשים, אלא עליו להניח תשתית ראייתית המעלה ספק סביר, כי מחלת הנפש שללה את יכולתו לגבש כוונה פלילית (ר' ע"פ 7761/95 אבו חמאד נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3)245).

היה והניח הנאשם תשתית ראיתית ברמה זו, עובר הנטל אל המאשימה להסיר את הספק (ע"פ 3617/13 טייטל נ' **מדינת ישראל** [פורסם בנבו] (28.6.16), פסקה 28 לפסק הדין וכן תפח (ת"א) 9741-11-14 **מדינת ישראל נ' כהן** [פורסם בנבו] (18.1.17)).

על המבקש להיכנס לגדרי סייג אי שפיות הדעת להוכיח התקיימותם של שלושה תנאים מצטברים, כפי שקבע בית המשפט העליון בע"פ 8287/05:

"... על הנאשם לעמוד בשלוש דרישות מצטברות והן : הבסיס - מחלה נפשית או ליקוי בכושר השכלי; עוצמת הפגיעה- חוסר יכולת של ממש להבין את הפסול שבמעשה או להימנע ממנו; קשר סיבתי- קשר בין המחלה לבין חוסר היכולת כאמור" (ע"פ 8287/05 **בחטרה נ' מדינת ישראל**, בפסקה 13 לפסק דינו של כב' השופט עמית, מיום 11.8.11 וכן ע"פ 7010/09 **אבשלומוב נ' מדינת ישראל**, פסקה 18 לפסק הדין מיום 5.7.12).

מכאן שעל הנאשם המבקש לבסס את תחולתו של הסייג, מוטל הנטל להוכיח את שלושת התנאים, ולא די בהצגת חוות דעת פסיכיאטרית התומכת בעמדתו של הנאשם כדי לעורר ספק סביר בדבר אחריותו המשפטית למעשים (ר' ע"פ 3617/13 **טייטל נ' מדינת ישראל** [פורסם בנבו] מיום 28.6.16, פסקה 34 לפסק הדין).

על מנת לבחון האם מתקיים סייג אי השפיות, בוחן בית המשפט את חוות הדעת הפסיכיאטריות, עדויות המומחים והראיות הנוספות העומדות בפניו, כאשר ההכרעה בין חוות הדעת של המומחים נתונה בידיו, והוא הפוסק האחרון בהן:

"עולם הפסיכיאטריה מעצם טיבו, אינו עולם של שחור ולבן, אלא פעמים רבות עולם של הלכי נפש וסערות נפש, מנעדים וספקטרומים, עוצמות ותנודות. לעומתו, המשפט הפלילי הוא דיכוטומי, וחותר להכרעה בינארית. הממשק בין תחום רפואת הנפש למשפט הפלילי עשוי לטמון בחובו מתח, ובידי בית המשפט מסורה המלאכה לפרק את המתח האמור, ככל שהדבר אפשרי, להכיל את המורכבות של שני התחומים, 'לתרגם' את הממצאים הפסיכיאטריים לשפה משפטית ולהחיל בהתאם את הכללים המשפטיים הרלוונטיים. הקביעה הסופית אם מבצע העבירה חוסה תחת הסייג של סעיף 34 ח לחוק העונשין מסורה לבית המשפט ולא למומחי הנפש. . . ובית המשפט הוא שמעצב בפסיקתו את גבולות סייג אי השפיות, תוך מתן משקל לרפואת הנפש ולשיקולים של מדיניות משפטית" (ע"פ 6570/16 **אריה סופיצייב נ' מדינת ישראל** [פורסם בנבו] פסקה 8 לפסק הדין מיום 18.12.16).

כאמור, על בית המשפט להכריע בין חוות הדעת ועליו להכריע האם המחלה שאבחנו המומחים נכנסת בגדר האמור בסעיף 34 ח, אך לא די בכך, ועל בית המשפט להתמקד גם בתסמיני המחלה ובאופן שבו הם משליכים על מסוגלותו של הנאשם לגבש מחשבה פלילית. על מנת לחסות תחת סייג אי השפיות יש לבחון האם בשל תסמיני המחלה הנפשית, היה הנאשם חסר יכולת של ממש להבין את מעשיו, את הפסול בהם, או להימנע מעשייתם וכן אם התקיים קשר סיבתי בין המחלה לבין אותו חוסר יכולת (ר' תפח (ת"א) 9741-11-14 **מדינת ישראל נ' כהן**, מיום 18.1.17, פורסם בנבו וכן בעניין **אבשלומוב**, בפסקה 21).

מן הכלל אל הפרט.

23. מצבה הנפשי של הנאשמת וההכרעה בדבר מחלתה הנפשית, ככל הנוגע לסוגיית כשירותה לעמוד לדין, הוכרע ונקבע כי הנאשמת איננה כשירה לעמוד לדין. ההכרעה לעניין הכשירות נוגעת במצבה הנפשי של הנאשמת כעת, בעת ניהול ההליכים נגדה, ולא בעת ביצוע העבירות, אך נוכח אופי החולי אותו הגדיר המומחה מטעם ההגנה כ "זחלני", יש יסוד איתן לכך שמחלתה של הנאשמת היתה קיימת כבר בעת ביצוע המעשים.

המומחה מטעם ההגנה, בהתייחסו לאחריותה של הנאשמת למעשיה, כתב כי מאחר ומדובר במעשים אשר הנאשמת ביצעה החל משנת 2007 ואילך, לא ניתן לדון בכל מקרה לגופו. אך אבחנתו לפיה הנאשמת סובלת מתהליך סכיזופרני כרוני מזה שנים רבות, מתיישבת עם האפשרות כי הנאשמת היתה חולה כבר בעת ביצוע המעשים, ומכאן השפעתה על השאלה הניצבת בפנינו.

המומחה התייחס במסקנותיו בחוות הדעת, לאופי העבירות המיוחסות לנאשמת וקבע: **"מדובר בעבירות שנעשו כאשר אורית היתה כבר חולה בנפשה בתהליך פסיכוטי זחלני, וברור שמצב זה השפיע על כל התנהלותה והתנהגותה".**

24. כפי העולה מחוות דעת המומחה, ביטוייה של מחלת הנפש הכרונית ממנה סובלת הנאשמת, הם בשיפוט ובוחן מציאות לקויים, ובמקרה זה אלה הם אותם ביטויים אשר בעטיים לא היה ביכולתה של הנאשמת להבין את הפסול שבמעשיה.

על ביטוייה של המחלה אצל הנאשמת בסמוך לאחר ביצוע המעשים, מעידים גם תסקיר המעצר ותיקי החקירה בעניינה.

תסקיר המעצר מיום 3.8.15, המוזכר לעיל, נערך במסגרת ערר על מעצר הנאשמת בבית המשפט לתעבורה. ממנו עולה כי בשנים העוברות לו, סבלה היא מבעיות רפואיות ונפשיות רבות, אישיותה מאופיינת בקווים נרקסיסטיים ופרנואידיים ונכתב כי התנהלותה מאופיינת בהיעדר גבולות פנימיים וחיצוניים וקושי בבוחן מציאות תקין.

25. עיון בהודעות הנאשמת והנחקרים האחרים בתיקי החקירה שהוגשו, מעלה כי על אף שלעיתים הנאשמת משיבה באופן ענייני, לעיתים תשובותיה עומדות בסתירה לדברים שהיא אמרה, והודעות המתלוננים והעדים האחרים בתיקים מצביעים כבר בעת החקירות על התנהגות חריגה מטעמה של הנאשמת.

כך, בהודעתה מיום 28.1.08, הנאשמת נשאלה אודות האישומים המייחסים לה עבירות מרמה, ומשיבה באופן ענייני (ר' הודעה מיום 28.1.08, בעמ' 2, 7 בפל"א 328524/07). בחקירה אחרת, מיום 28.8.07, בתשובה לחלק מן השאלות, השיבה הנאשמת כי היא **"שומרת על זכות השתיקה עד שאני ידבר עם עו"ד"** (עמ' 4 בשורות 21 ו-29 להודעה מיום 28.8.07). בהמשך אותה חקירה הסבירה את האישומים המיוחסים לה בכך שמדובר ב**"סכסוך כספי"** אשר בית משפט ידון בו (שו' 22-26 בעמ' 4 להודעה מיום 28.8.07).

לצד חקירותיה במשטרה, קיימים בתיקי המשטרה מזכרים המעידים על כך, שכבר בשלב זה, התעורר חשד אצל חוקרי המשטרה, בדבר שפיות דעתה. כך, בפל"א 32390/08 מופיע מזכר מפלג ההונאה ובו הנחיה לחקור: **"האם החשודה נראית אישה יציבה בנפשה? איך החשודה נראית?"** (מזכר מיום 10.2.08).

מזכר נוסף באותו תיק מעלה: "היום במהלך הדיון לתנאי שחרור החשודה, עוררה החשודה מהומה בבית המשפט, היא קיללה את כל הבאים עמה במגע, השתוללה בצורה שלשוטרי הליווי בנחשון לא היה קל להתמודד עימה ואף הרימה את ידה וניסתה לתת לקצינת הליווי, אורלי, מכה. החשודה עברה מבכי לצחוק, באופן שמעיד כי מצבה הנפשי אינו יציב" (מזכר כט 1, פל"א 32390/08).

בהודעת הנאשמת מיום 18.11.14 בה נחקרה אודות עבירות התעבורה ועבירות נוספות, השיבה הנאשמת על שאלות רבות ב: "אין תגובה" ולבסוף השיבה כי מדובר ב"עלילות שווא".

בהודעתה מיום 15.7.15, נחקרה הנאשמת בשל חשד לעבירות נהיגה תחת פסילת רישיון, נהיגה לאחר שרישיון הנהיגה פקע ועקיפה תוך חציית קו הפרדה רצוף. הנאשמת מוסרת בהודעה זו תשובות שאינן מתיישבות זו עם זו, פעם מאשרת שנהיגה ואף מנמקת את הטעם לכך, ולאחר מכן מוסרת שלא נהיגה: "היכן רישיון הנהיגה שלך? ת. אני לא יודעת. אני חושבת שלקחו אותי פעם אני לא זוכרת מי. . . ש. כשנחקרת כאן בתאריך 12.7.15 הוגיעו לך שאת פסולה מלנהוג. מדוע נהגת ברכב היום? ת. אני לא נהגתי ברכב. אני הזזתי את הרכב כדי שעבריינים ושכנה שמאימים עלי לא יפגעו באוטו. ש. מה מרחק הנהיגה שלך היום ברכב? ... ת. אין לי מושג יכול להיות 200-300 מטר לא מדדתי. ש. מדוע עקפת את האוטובוס בקו הפרדה רצוף? ת. אין לי מושג. ש. מדוע את נוהגת ברכב שהורד מהכביש לפירוק? ת. מפני שמאימים על הרכב ועל חיי. אמרתי לך את זה 4 פעמים. . . ש. האם ידוע לך שאת פסולה לנהיגה? ת. ידוע לי מהזמן שהייתי במודיעין והם דברו איתי על זה וחקרו והוגיע לי על זה בחודש שעבר. זה כן בהחלט. ש. אז למה את נוהגת בפסילה אם את יודעת שאת פסולה? ת. אני לא נוהגת בגלל שאני יודעת שאני בפסילה" (עמ' 2-3 להודעה מיום 15.7.17, פל"א 307240/15).

26. הודעות המעורבים האחרים בפרשה, מתלוננים ועדים נוספים, מעלות כי רבים מהם הבחינו במחלת הנפש של הנאשמת, כבר בעת גביית הודעותיהם, בסמוך לביצוע העבירות, בשנת 2007.

מר אלי חן אשר מסר את הודאתו בעניין האישומים המיוחסים לנאשמת, תיאר את הנאשמת כ: "חולת נפש. מההתנהגות שלה היא לא יציבה, קשה לי להסביר את זה, אורית נוכלת, כי... כל רגע היא שינתה את דעתה... (עמ' 2 בהודעה מיום 20.12.07).

גם מר אלי קוצר, בעליה של אחת הדירות שבהשכרתן שלא כדין הואשמה הנאשמת, תיאר כי מדובר ב"אישיות לא יציבה" (עמ' 3 להודעה מיום 16.10.07).

מר יעקב מאיר אביטל, תיאר בהודעתו מפגש עם הנאשמת ומעורבים נוספים בבית מלון בנתניה, ותיאר כך: "היא אמרה שהיא לא יכולה לתת לו את הכסף הזה עכשיו. היא התחילה לצעוק, הלכה אחורה והפילה את עצמה על השקיות שלה, עשתה את עצמה נופלת, קמה ונכנסה למסעדה בתוך הלובי ועשתה במסעדה בלאגן, ביקשה מהם מים והתחילה לנאום שם, ... יצאה והתחילה עוד פעם עם הנאומים שלה, שאבא שלה נטש אותה ואמא שלה נטשה אותה איך אורית נראית? תשובה: אישה גבוה, רזה, מרכיבה משקפיים, שיער פרוע, שיבה בשורשים, למטה בלונד. נראית מעל גיל חמישים, נראית אישה מוזנחת. כל המטלטלים שלה היו איזה שבע או שמונה שקיות שאיתם היא באה בתיק גדול.... היא אישה לא יציבה, היא משוגעת, היא לא מדברת לעניין, חוזרת על משפטים, מערבבת בדיבור שלה בשר וחלב, אני מדבר על משהו אחר והיא עונה לי משהו אחר" (עמ' 1-2 להודעה מיום 20.12.07, פל"א 328524/07).

בהודעת מר דאודי רחמים, לשאלת החוקר איזה רושם הותירה בו הנאשמת, השיב: **"היא אישה לא יציבה, היא היתה אומרת שהיא אישה חולה והיא לוקחת תרופות, היא מדבר הרבה ובעיקר לא לעניין"** (שורה 129 להודעה מיום 29.1.08, נספח ו' לסיכומי ההגנה).

מר שבתאי מור, אשר מסר את הודעתו במסגרת פל"א 213459-14, אדם שהשכיר את דירת בנו לנאשמת, מסר בהודעתו: **"התקשרתי לאבא שלה ולאחיה אבל אמרו לי שהיא חולה והיא חולת נפש"** (שורה 7 להודעה מיום 30.6.14, נספח ב' לסיכומי ההגנה).

גם אביה המנוח של הנאשמת מסר הודעתו ביום 18.8.14. הוא תיאר בהודעתו את קשייו הרבים עם הנאשמת במהלך השנים, את הסתבכויותיה החוזרות ונשנות, ואמר: **"מגיע לה עונש הכי קשה שיכול להיות. או להכניס אותה לבית חולים יש לה לפי דעתי בעיות פסיכיאטריות... אני מבקש להגיד בבית משפט בכל לשון של בקשה שאסור לשחרר אותה ואם אפשר להכניס אותה לבי"ח לטפל בראש שלה אולי היא זקוקה לטיפול. . ."** (נספח ג' לסיכומי ההגנה).

27. על מצבה הנפשי של הנאשמת מייד בעת ביצוע עבירת התעבורה, מעיד גם דו"ח הפעולה שערך רס"ר דמיטרי דרברמדיקר, אשר עצר את רכב הנאשמת, וכתב:

"הנהגת לא שיתפה פעולה ונראתה לא מאופסת ולא מדברת לעניין בכלל ולא מרוכזת. הוצאתי את יושבי הרכב מהרכב וניסיתי לתחקר את האישה אך לשווא" (דו"ח פעולה 5023-0013 מיום 17.6.15, נספח ט לסיכומיה ההגנה).

שילובן של העדויות הרבות, המזכרים והערות החוקרים המלמדות על מצב נפשי חריג שהנאשמת היתה שרויה בו בעת ביצוע העבירות וסמוך להן, עם ממצאי חוות הדעת ההגנה הקובעת כי מחלתה של הנאשמת הינה כרונית, "מזדחלת" ונמשכת מזה שנים רבות, מעלה מעבר לספק סביר, כי הנאשמת היתה חולה כבר בעת ביצוען.

28. על חוסר יכולתה של הנאשמת להבין את הפסול שבמעשיה ולהימנע מהם ועל הקשר הסיבתי בין מחלתה לחוסר יכולתה, עמדו המומחים בעיקר בעדותם בבית המשפט.

המומחית מטעם המאשימה סברה כי אין קשר סיבתי בין מעשי הנאשמת למצבה הנפשי וחזרה על סברתה בחוות דעתה כי בין היתר, מאחר שהמעשים המיוחסים לנאשמת נעשו בתכנון מראש, בהשקעת מחשבה ועם ריכוז טוב, הרי שלא מדובר בנאשמת שאינה אחראית למעשיה (עמ' 27 לפרוט').

לא אוכל לקבל את מסקנת המומחית לפיה תכנון המעשים מצביע על אחריות הנאשמת, שכן על התנהגות מאורגנת, תכנון ורהיטות המחשבה אצל הנאשם, נקבע בפסיקה, כי אלה לא מהווים הוכחה חד משמעית להיעדר מחלה נפשית וגם אדם במצב פסיכיאטרי שבוחן המציאות שלו נפגע, יכול לתכנן מתוך שיפוט ובוחן מציאות לא תקינים (עניין **בחטרה** הנ"ל, פסקה 31).

לעומתה, המומחה מטעם ההגנה עמד על כך ששיקול הדעת המשובש וחוסר ישוב הדעת מאפיין את כל התנהגותה של הנאשמת, במחשבותיה וברגשותיה. לדבריו, מוזרותה של הנאשמת בולטת לאורך כל הדרך, והיא חיה בעולם מדומיין, והשיפוט והבנת המציאות שלה לקויים (עמ' 21 לפרוט').

המומחה קבע שהנאשמת איננה מבדילה בין טוב לרע ולכן אינה נושאת באחריות פלילית למעשיה. הוא השווה בין הנאשמת לקטין שאינו נושא באחריות פלילית והדגיש שהבעיה אצל הנאשמת היא ברמת הבנת הפסול שבמעשיה, ולכן היא גורפת (שו' 9-10 בעמ' 22 לפרוט).

אשר לעבירות התעבורה, מסביר המומחה, כי בחוויה של הנאשמת ובתפיסתה שלה, רישיון הנהיגה שלה לא נפסל מעולם. היא איננה מכירה בכך, אלא חיה בעולם מנותק מהמציאות, מחשבותיה מנותקות מהמציאות והיא מסבירה את נסיעתה בכך שהיה לה "פיקוח נפש" להציל את אביה (עמ' 23 - 22 לפרוט').

סבורני כי האישום בפ"ל 3963-07-15 ממחיש את תפיסתה הלקויה של הנאשמת את המציאות, ואת מחשבותיה בעת ביצוע העבירות. במקרה זה נתפסה הנאשמת בעודה נוהגת ברכב, שוב ללא רישיון נהיגה בתוקף, בעודה בפסילה, יום אחד בלבד לאחר החלטת בית המשפט המחוזי (החלטת כב' השופט צ' סגל הנ"ל), בניגוד להגבלות המוטלות עליה בהחלטות המעצר בעניינה.

לאחר שהנאשמת שוחררה בתנאים מגבילים, והובהר לה גם בהחלטה נשוא הערר, אשר ניתנה בבית משפט השלום ביום 13.7.15, שכל הפרה של תנאי שחרורה תביא לחילוט כספי הערבות ושובה למעצר ללא דיחוי, הפרה הנאשמת את התנאים ונתפסה שהיא נוהגת ברכב, תוך הפרת תנאי שחרורה, למחרת היום.

אשר לעבירות המרמה, הסביר המומחה כי הנאשמת אינה סבורה כי חייבת כסף לאיש. הנאשמת איננה מבינה את הסבל או אי הצדק שעשתה, או את טיב מעשיה. כך באחד המקרים, הנאשמת השכירה דירה, מבלי שפינתה אותה, והאישה לה השכירה את הדירה, הגיעה ומצאה בה את הנאשמת (עמ' 27 לפרוט').

המומחה הסביר כי גם עבירות ההתחזות שהנאשמת מואשמת בהן הן ביטוי לשיבוש הדעת ולכושר השיפוט שאיננו תקין (עמ' 27 לפרוט').

29. ביצוע העבירות על ידי הנאשמת, עבירות של מרמה ותרמית פעם אחר פעם, תוך שהנאשמת גובה סכומי כסף גבוהים תוך מכירת דירות, אשר ברור כי במהרה יתבהר לקורבנותיה שהיא עצמה מתגוררת בהן, או שהן שייכות לאחרים, התחזות כאחרת פעם אחר פעם, לאחר שנתפסה בביצוע העבירות, שוב ושוב, הפרת תנאי שחרורה יום לאחר שחרורה ממעצר שגרם לה סבל רב ומצבה הנפשי בעת ביצוע העבירות כפי שבא לידי ביטוי בעדויות הרבות, במזכרי השוטרים, בתיאור התנהגותה באולם המעצרים, בתסקיר שירות המבחן כל אלה מתיישבים עם ביטויי מחלטה אשר אופיינו בחוות הדעת של המומחה מטעם ההגנה. שוכנעתי כי אלה משקפים את הליקוי הקשה בבוחן המציאות של הנאשמת, את כושר השיפוט הלקוי שלה ואת תפיסתה המעוותת את המציאות, אשר מנע ממנה להבין את מעשיה, את הפסול בהם ואת היכולת להימנע מהם.

סיכומי של דבר, נוכח כל האמור לעיל, אני קובע כי הנאשמת אינה כשירה לעמוד לדין ואינה אחראית למעשיה.

כזכור, טיפולי בתיקיה של הנאשמת נבעו מהחלטתו של כבוד הנשיא א. חן מיום 19.6.16, שם נקבע כי לאחר שתתקבל ההחלטה באשר לכשירותה של הנאשמת לעמוד לדין ואחריותה למעשיה, הרי שהחלטה זו תחייב, בכפוף כמובן להליך ערעור אפשרי, את כל תיקיה של הנאשמת אשר פורטו לעיל.

נוכח כל אלו, הרי שעל פי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב, 1982, הרי שאני קובע כי ההליכים בכל התיקים המשויכים לנאשמת זו ואשר נידונו בפני, ייפסקו.

בשל קביעתי כי הנאשמת לא הייתה אחראית למעשיה בעת שבוצעו העבירות הלכאוריות המתוארות בכתבי האישום דנן, הרי שהיא אינה ברת עונשין בגינם.

תנאי שחרור או הגבלות ככל שישנם - יוסרו, וכן הפקדות כספיות, ככל שקיימות, תוחזרנה לנאשמת או למפקיד.

זכות ערעור כדין.

ניתנה היום, כ"א סיוון תשע"ח, 04 יוני 2018, בנוכחות הצדדים
ובאי כוחם.